

EXPERTISE VANUIT HET SO OP HET REGULIER: ROSJ PINA

Voor veel scholen is het bieden van passend onderwijs een belangrijk onderdeel. Voor basisschool Rosj Pina zorgt de Joodse identiteit van de school voor een inclusieve doelgroep, inclusiviteit als belangrijke waarde en inclusief onderwijs als bijna vanzelfsprekend. Om de leerlingen op hun school nog beter te kunnen bedienen werken zij samen met het Expertisecentrum Orion. De adviseurs passend onderwijs **Merel Koers** en **Monica de Wit** (Expertisecentrum Orion) vertellen hoe zij hun expertise uit het speciaal onderwijs inzetten op Rosj Pina, **Jacqueline Brecher** (directeur Rosj Pina) deelt haar ervaringen: *‘Wij hopen dat onze ervaringen ook andere scholen in de stad gaan inspireren tot het organiseren van inclusief onderwijs. Er kan vaak meer dan je denkt, als je weet dat het niet anders kan!’*

OVER DE SCHOOL ROSJ PINA

Jacqueline – ‘Rosj Pina is een Joodse basisschool. In Nederland zijn er daar maar twee van. De andere basisschool (het Cheider) staat ook in Amsterdam. Onze leerlingen komen uit Amsterdam, de wijde omtrek van Amsterdam en uit de rest van de wereld.

De leerlingen van Rosj Pina (zo’n 300 op het moment) zijn allemaal Joods. Zij volgen de kernvakken die elke andere leerling in Nederland volgt binnen het basis-onderwijs. Daarnaast krijgen ze drie uur per week modern Hebreeuws en drie uur per week les in Joodse geschiedenis, cultuur en religie. Onze leerlingen krijgen les van Joodse en niet Joodse leerkrachten. Als je groepsleerkracht bent op onze school hoef je niet zelf Joods te zijn, als je maar de identiteit van de school respecteert en ondersteunt.’

‘Het vraagt vooral een omslag in denken; nooit meer zeggen ‘die hoort hier niet’.’

DIRECTEUR ROSJ PINA

Hoe is het voor jou om te werken op Rosj Pina?

Jacqueline – ‘Ik vind het erg fijn om op een plek te werken waar mijn eigen identiteit en mijn werkwereld samenvallen. Ik hoef op Rosj Pina niet uit te leggen waarom ik koosjer eet bijvoorbeeld of waarom ik geen Pasen vier. Daarnaast is passend onderwijs mijn passie en hoop ik vanuit onze Joodse school, waar inclusiviteit een belangrijke waarde is, iets te kunnen ontwikkelen waar alle leerlingen in de stad van kunnen profiteren.’

In de stad zien we steeds meer de beweging richting inclusief onderwijs ontstaan – dat is ook één van de ambities van ons samenwerkingsverband. In hoeverre ervaar je jullie school als inclusief?

‘Juist omdat we een Joodse school zijn, zien wij het als iets bijna vanzelfsprekends om zo veel mogelijk Joodse leerlingen op te nemen. Een TLV aanvraag doen we echt alleen in uiterste gevallen, er is immers geen Joods S(B)O, geen andere plek waar kinderen openlijk en voldoende veilig Joods kunnen zijn. We spannen ons in om zo veel mogelijk ondersteuning mogelijk te maken voor onze leerlingen.’

Hoe ziet het aanbod op jullie school er dan uit?

‘We hebben op onze school een nieuwkomersgroep, voltijds onderwijs voor hoogbegaafde leerlingen, extra ondersteuners op groepen, interne behandelaren (PMT) ergotherapie en

logopedie en werken samen met twee orthopedagogen. De stichting legt geld bij (deels vanuit de ouderbijdrage) om dit mogelijk te maken. Dat geeft ons behoorlijke financiële druk. Onze leerlingen leren van jongs af aan dat iedere leerling in de groep anders is en andere talenten heeft maar er evengoed bij hoort. Als je bij ons op school werkt, of een ouder bent op onze school, moet je dit principe kunnen omarmen.’

Wie werken er bij jullie op school?

‘We werken met een fantastisch team waarin leerkrachten en ondersteuners samen zoeken naar mogelijkheden. Er kan vaak meer dan je denkt, als je weet dat het niet anders kan! Het is niet eenvoudig, en het vraagt heel wat van de creativiteit en de flexibiliteit van de leerkrachten. We proberen ze waar mogelijk te ondersteunen, met name dus door extra ondersteuners in te zetten en extra handen in de begeleiding. Ik ben ervan overtuigd dat het mogelijk is om ook op andere scholen inclusiever te werken. Het vraagt vooral een omslag in denken; nooit meer zeggen ‘die hoort hier niet.’

Welke stappen kan jullie school hierin wat jou betreft nog zetten?

‘We doen veel vanuit ons enthousiasme, onze overtuiging en de noodzaak, en werken eigenlijk altijd nogal vraag-gestuurd. Doordat de hoeveelheid zorg sterk is toegenomen de laatste jaren heeft dat tot te veel verschillende lijnen geleid in de school. We zijn dus toe aan een

Jacqueline Brecher
directeur Rosj Pina &
bestuurder stichting JBO

‘Ik startte in 2005 in het speciaal basisonderwijs als speltherapeute en orthopedagoog. Daarvoor werkte ik in de GGZ (traumabehandeling). In 2016 startte ik op Rosj Pina waar ik in 2018 directeur werd. In 2020 werd ik daarnaast bestuurder van JBO.’

aanpassing in de organisatie van de zorg en aan het herformuleren van onze basisondersteuning. Het expertisecentrum van stichting Orion heeft een kwaliteitsanalyse verricht als startpunt van onze samenwerking.’

Sinds wanneer werken jullie samen met het expertisecentrum?

‘We zijn dit schooljaar gestart. De samenwerking is ingediend als een Nieuw Initiatief en als zodanig gehonoreerd door het samenwerkingsverband. Het project heet ‘Bejachad’. Dat is Hebreeuws en betekent letterlijk ‘samen’ ook in de betekenis van ‘verbonden’ of ‘als eenheid’. Het project gaat twee schooljaren lopen. Wij hopen dat onze ervaringen ook andere scholen in de stad gaan inspireren tot het

‘Ik hoop vanuit onze Joodse school, waar inclusiviteit een belangrijke waarde is, iets te kunnen ontwikkelen waar alle leerlingen in de stad van kunnen profiteren.’

organiseren van inclusief onderwijs. Om te beginnen zullen we een netwerk starten in de wijk waarin onze school staat.'

Waar lopen jullie tegenaan binnen jullie school, als het gaat om de begeleiding van jullie leerlingen?

'We hebben vooral behoefte aan de reorganisatie van ons aanbod in allerlei opzichten en daarnaast aan vergroting van de expertise van onze leerkrachten en ondersteuners. Natuurlijk hebben ook onze mogelijkheden grenzen, maar die liggen bij ons vaak veel verder dan elders. Het vaststellen van die grenzen is bijvoorbeeld ook iets waar we hulp bij kunnen gebruiken.'

Kun je een voorbeeld geven van leerlingen die jullie binnen Rosj Pina helpen, waarbij andere scholen wellicht aan een verwijzing naar SO of SBO denken?

'We hebben bijvoorbeeld relatief veel leerlingen op school met de diagnose ASS. Wij werken met hen

op maat en zorgen dat ze een eigen dagprogramma hebben. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de eigen groep maar voor sommige leerlingen zijn er ook voorzieningen in een apart lokaal, waar ze tot rust kunnen komen. We zorgen voor zo veel mogelijk voorspelbaarheid en iedereen in de school is goed op de hoogte van de onderwijsbehoeften van deze leerlingen, niet alleen de leerkrachten maar ook de conciërge en de administratief medewerkers. Het zijn onze leerlingen. Wij geven als volwassenen het goede voorbeeld en daardoor accepteren leerlingen hun klasgenoten ook beter en negeren ze hun soms opvallende gedrag.

We hebben daarnaast leerlingen die op een ZMLK leerlijn werken en geven voltijdsonderwijs aan een groep hoogbegaafde leerlingen (waarvan sommigen ook een diagnose hebben). Leerlingen die een auditieve of visuele beperking hebben draaien gewoon mee in de groep, zelfs als daar dagelijks een tolk in de groep voor

nodig is. De afstemming met ouders is heel intensief, we hebben soms wel dagelijks of wekelijks contact met ouders van zorgleerlingen.'

Welk advies wil je meegeven aan andere scholen die inclusiever onderwijs willen gaan bieden?

'Er is geen magische formule, het is hard werken en vraagt vooral inclusief denken van iedereen: van de bestuurders, de schoolleiding, alle medewerkers, de ouders en de leerlingen. Dat doe je niet even op een regenachtige woensdagmiddag maar vraagt een omslag in denken en handelen in alle opzichten en op alle niveaus. Je hebt er dus tijd voor nodig en een visie die je samen draagt. Bejachad dus eigenlijk. Met de sterke toename van het aantal TLV-aanvragen en het gebrek aan plaatsen in het S(B)O zal inclusief werken op scholen steeds meer noodzaak worden. Ik zie dat ook als een kans voor Amsterdam en haar leerlingen.' ■

DE LEERLINGEN OP ROSJ PINA

JOODSE LEERLINGEN VANUIT DE HELE WERELD

Jacqueline – 'Een deel van de leerlingen komt uit families die al meerdere generaties lang in Nederland wonen en zelf ook op deze school (of de voorloper ervan) hebben gezeten. Het gaat hier veelal om gezinnen die veel verliezen hebben geleden tijdens de Holocaust. Daarnaast stromen er Joodse leerlingen in vanuit de gehele wereld (50% van onze leerlingen heeft een niet-Westerse migratie achtergrond). De wijze waarop thuis de Joodse identiteit wordt vormgegeven loopt sterk uiteen, van orthodox tot meer liberaal.'

RESPECTVOL OMGAAN MET VERSCHILLEN

'Op school geven wij een plek aan al deze leerlingen en leren wij ze respectvol met deze verschillen om te gaan. De meeste leerlingen komen uit gezinnen die middenin de Nederlandse samenleving staan. Zij nemen na schooltijd deel aan voetbalclubjes en zwemles net als andere kinderen in Amsterdam. Toch zijn er duidelijke momenten waarop hun leven anders loopt. Ze vieren andere feestdagen bijvoorbeeld en ons vakantierooster wijkt daardoor wat af van andere scholen. Er zijn ook feestdagen die onze leerlingen niet vieren, zoals Kerstmis. Verder gaan ze naar een school die dagelijks zwaarbewaakt wordt en kunnen ze niet zomaar spontaan met de leerkracht in het park gaan spelen.

Wij leren onze leerlingen respect te hebben voor andere culturen en religies, maar moeten ze ook uitleggen dat het niet altijd veilig is om zichtbaar Joods te zijn. Zelfs niet in deze tijd. Dat is best een ingewikkelde klus.'

ADVISEURS VAN ORION

Hoe zijn jullie met Rosj Pina in contact gekomen?

Merel en Monica - 'In het verleden is het expertisecentrum al gevraagd om mee te denken bij verschillende ondersteuningsvragen. De school is zoekende naar hoe ze haar inclusieve doelgroep leerlingen het best kan ondersteunen in de verschillende onderwijsbehoeften die zij met zich meebrengen. Het team voelt zich overvraagd door de complexiteit daarvan. In die zoektocht heeft het samenwerkingsverband contact gelegd tussen het expertisecentrum en Rosj Pina.

Rosj Pina is bijzonder. De school heeft als enige toelatingseis het hebben van de Joodse identiteit. De school ziet het als haar opdracht om voor alle leerlingen, ongeacht welke onderwijs-en/of ondersteuningsbehoefte een leerling heeft, passend onderwijs te bieden. Er is in feite sprake van inclusief onderwijs. Op basis van de vraagverkenning en de uiteindelijke ondersteuningsvraag van de school is er besloten tot een langdurige samenwerking tussen het expertisecentrum van Orion en Rosj Pina.'

Hoe startten jullie het traject daar?

'Het traject is gestart met een kwaliteitsanalyse passend onderwijs voor thuisnabij en inclusief onderwijs, in september en oktober. De uitkomsten van deze analyse geven inzicht in hoe je anders kunt kijken en kunt organiseren om bepaalde dingen toch mogelijk te maken. Op basis van de conclusies gaan we verder met elkaar in gesprek om samen keuzes te maken als het gaat over wat er nodig is en hoe we hierbij kunnen ondersteunen.'

Kun je een voorbeeld geven hoe jullie met jullie expertise en adviezen kinderen binnen Rosj Pina kunnen helpen?

'We kijken integraal naar alle elementen binnen de school die een rol spelen bij de uiteindelijke onderwijskwaliteit. Dat betekent dat we in ons onderzoek niet inzoomen op een specifieke leerling, maar wel praktijkvoorbeelden gebruiken om specifieke thema's te kunnen laden en adviezen te onderbouwen. De uitkomsten van de kwaliteitsanalyse zijn gericht op de volgende stap(pen) voor een school om verbetering en/of ontwikkeling van de kwaliteit van het onderwijs te realiseren. Die volgende stap is soms klein, maar met grote impact. Gericht op wat het team te doen heeft voor alle leerlingen en indien nodig voor een individuele leerling.' ■

Merel Koers

adviseur passend onderwijs
Orion

'Ik werk sinds 2010 bij Orion. Dat deed ik eerder als leerkracht en als teamleider binnen twee scholen. Ook sta ik nog één dag per week voor de klas op de Gerhardschool. Door mijn achtergrond als gedragsspecialist en ervaring als teamleider houd ik mij vooral bezig met vraagstukken over gedrag en schoolontwikkeling.'

Monica de Wit

adviseur passend onderwijs
& onderwijskwaliteit
Orion

'Ik ben zelf ooit gestart als zij-instromer voor de klas in cluster 2 en altijd in het speciaal onderwijs gebleven. Sinds 2008 hou ik me actief bezig met onderwijs-vraagstukken op het snijvlak van speciaal en regulier; eerst bij VierTaal, daarna bij Heliomare en nu bij Orion.'

‘De uitkomsten van onze kwaliteitsanalyse geven inzicht in hoe je anders kunt kijken en organiseren om bepaalde dingen toch mogelijk te maken’

MEER INCLUSIEF OP JOUW SCHOOL?

TIPS VANUIT EXPERTISECENTRUM ORION

‘Het voornaamste advies: ga het gesprek aan binnen je school en verken met elkaar een aantal vraagstukken:

- Welke **doelgroep** bedienen we op deze school? Waar zitten de **gemene delers** als het gaat over de onderwijs- en ondersteuningsbehoeften?
- Sluiten ons **aanbod** en onze **aanpakken** hier voldoende op aan?
- Wanneer zijn we **tevreden** over de resultaten? Zijn we **ambitieuw** genoeg?
- Hebben we een duidelijke **cyclus** met bijbehorende **rolverdeling** en gebeurt alles ook?
- Welke interne en externe **netwerken en/of samenwerkingspartners** heb je nodig om je te ondersteunen bij die leerlingen die iets anders of extra's vragen?’

‘Ga het collectieve gesprek aan binnen je school en verken met elkaar een aantal vraagstukken.’

OVER EXPERTISECENTRUM ORION

Expertisecentrum Orion levert een bijdrage aan passend onderwijs door het delen van kennis en ervaring vanuit het speciaal onderwijs met de reguliere scholen. We zetten in op een duurzame samenwerking met als doel het verstevigen van het regulier onderwijs. We bieden ondersteuning op leerkracht- en schoolniveau. Hierbij ligt de focus op het versterken van competenties van onderwijsprofessionals. Het aanbod van het Expertisecentrum Orion is terug te vinden op www.expertisecentrumorion.nl.

HOE BEPAAL JE WELKE EXPERTISE BINNEN EEN SCHOOL WENSELIJK IS?

‘We zijn ons erg bewust van de enorme zoektocht die scholen ervaren binnen passend onderwijs en daar willen we graag een bijdrage aan leveren. Het expertisecentrum biedt maatwerk waarbij de inhoud is afgestemd op de vraag van de school. Dit doen we door in gesprek te gaan, tijd te nemen voor een goede intake en verder te verdiepen op de ondersteuningsvraag. We benaderen onderwijsvraagstukken met een integrale blik en werken waardierend en onderzoekend.’

OP WAT VOOR MANIER ZETTEN JULLIE JE EXPERTISE IN?

‘We vinden het in onze samenwerking altijd belangrijk goed aan te sluiten bij dat wat er in de school aanwezig is, sensitief te zijn voor de specifieke schoolcultuur en actief op zoek te gaan naar dat wat (al) werkt. De vraagstukken waar we voor worden benaderd gaan namelijk altijd over goed onderwijs en het goede doen voor leerlingen. Dat is wat scholen ten diepste drijft. Elke school is uniek als het gaat over de ontstaansgeschiedenis, de buurt, de doelgroep, het type onderwijs en de cultuur.’